

INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI IVO PILAR

PRETHODNO VREDNOVANJE DOKUMENTA

***NACRT PRIJEDLOGA STRATEGIJE DEMOGRAFSKE
REVITALIZACIJE DO 2033. GODINE***

Zagreb, ožujak 2023.

Dubina i kontinuiranost demografske krize u kojoj se Hrvatska nalazi zbog složenog utjecaja naslijeđenih, ali i aktualnih demografskih trendova i procesa, a koji posljedično utječu na brojne segmente društvene i gospodarske održivosti i razvoja Republike Hrvatske, čine opći i temeljni kontekst (okvir) izrade strateškog dokumenta njezine demografske revitalizacije. Riječ je o dokumentu koji treba postati uporišnom točkom osmišljavanja javnih politika, mjera i aktivnosti s ciljem usporavanja negativnih demografskih procesa, ublažavanja njihovih posljedica te u dugoročnom smislu preokretanja negativnih u pozitivne trendove populacijske dinamike (ukupne, prirodne, mehaničke) i formiranja demografskih struktura (dobne, ekonomske, obrazovne i sl.) Hrvatske, kako na nacionalnoj tako i na područnoj/lokalnoj razini.

Demografska, društvena, ekonomska i sigurnosna relevantnost i aktualnost izrade strateškog dokumenta demografske revitalizacije posve je opravdana i više nego poželjna. Tim više jer je od izrade i usvajanja *Nacionalne populacijske politike* (2006.) prošlo gotovo dva desetljeća, a u tom se razdoblju bilježi nastavak i intenziviranje izrazito negativnih parametara demografske dinamike i demografskih struktura (biološke, socioekonomske, obrazovne), što su, premda necjeloviti, potvrdili i konačni rezultati Popisa 2021., a potvrđuju ih u kontinuitetu i podatci hrvatske vitalne i migracijske statistike na godišnjoj razini.

Izvešće o prethodnom vrednovanju (u nastavku: *Izvešće*) dokumenta *Nacrt prijedloga Strategije demografske revitalizacija do 2033. godine* (u nastavku: *Strategija*), sukladno *Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske* (u nastavku: *Zakon*)¹ i *Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja* (u nastavku: *Pravilnik*)² sadrži osam (8) poglavlja: (1.) Kratki sažetak, s najvažnijim rezultatima vrednovanja, zaključcima i preporukama; (2.) Uvod, u kojemu je sažeto prikazan zakonodavni okvir na temelju kojega je proveden postupak prethodnog vrednovanja *Strategije* i izrađeno *Izvešće*, istaknuti obavezni i dodatni kriteriji prethodnog vrednovanja te opisana svrha prethodnog vrednovanja; (3.) Kontekst vrednovanja, u kojemu je dana informacija o *Strategiji* i opisan postupak prethodnog vrednovanja; (4.) Metodološki pristup, u kojemu su objašnjeni plan izvedbe prethodnog vrednovanja i metodološki pristup, opisani pojmovi i definirani izvori podataka, uz iznošenje problema ili ograničenja metodološkog pristupa; (5.) Opis akta strateškog planiranja, mjera i proračuna, u kojemu je dan sažet prikaz sljedećih elemenata *Strategije*: provedba akta, oblikovanje akta, intervencijska logika akta i predviđeni proračun akta; (6.) Odgovori na evaluacijska pitanja, koji se temelje na pomno izrađenoj komparativnoj kvalitativnoj analizi sadržaja strateškoplanskih razvojnih dokumenata prema zadanim kriterijima vrednovanja; (7.) Zaključci i preporuke u kojima se vodilo računa o usklađenosti, stupnju ostvarivosti i preporukama za unaprjeđenje i poboljšanje kvalitete *Strategije* te (8.) Izvori vrednovanja.

Predmet *Izvešća* je prethodno vrednovanje *Strategije*. Riječ je o aktu koji je priredio Središnji državni ured za demografiju i mlade, te koji uz predgovor, (p)opis kratica i popis literature sadrži 6 (šest) glavnih poglavlja:

- ❖ *Uvod*
- ❖ *Vizija razvoja demografske revitalizacije Republike Hrvatske*
- ❖ *Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala*

---

¹ *Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske* (*Narodne novine*, broj 123/2017); *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske* (*Narodne novine*, broj 151/2022).

² *Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja* (*Narodne novine*, broj 66/2019).

- ❖ *Strateški ciljevi*
- ❖ *Indikativni financijski plan*
- ❖ *Okvir za praćenje, izvještavanje i vrednovanje*

te *Dodatak 1. Tablični predložak za izradu sektorske/višesektorske strategije*

Svrha je vanjskog i prethodnog vrednovanja bila, na temelju analiziranih dokumenata i dostupnih informacija, pružiti uvid u proces izrade i sadržaj *Strategije* s ciljem objektivne i nepristrane ocjene relevantnosti i koherentnosti strateškog planiranja demografske revitalizacije Republike Hrvatske za zadano dugoročno razdoblje (do 2033.). Ujedno, procijenjena je ispravnost utvrđenih strateških ciljeva u odnosu na nadređene nacionalne politike i stratežokplanske razvojne dokumente kako za prošlo plansko razdoblje, tako i za ono buduće. Neovisno vrednovanje donijelo je i preporuke za unaprijeđenje i poboljšanje predmetnog dokumenta u izradi prema unaprijed određenim zakonskim kriterijima.

Prethodno vrednovanje *Strategije* provedeno je kvalitativno-kvantitativnom te analitičko-komparativnom metodom konceptualnog, evaluacijskog i kriterijskog okvira vrednovanja na temelju obaveznih (važnost, djelotvornost i usklađenost) i dodatnih kriterija (učinkovitost, dosljednost, komplementarnost, održivost i jednakost) definiranih u zakonodavnom okviru.

Nacrt prijedloga *Strategije* u vertikalnom se hijerarhijskom kontekstu izravno oslanja na *Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030. godine*, napose na njezin 6. strateški cilj „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji“ što znači da je usklađena i izravno povezana s nacionalnim razvojnim smjerom „Jačanje otpornosti na krize“. Iz toga hijerarhijski nadređenog okvira *Strategija* definira dva vlastita strateška cilja: 1. *Izgrađeno poticajno okruženje za obitelj i mlade* i 2. *Uravnotežena mobilnost stanovništva*.

U sklopu prethodnog vrednovanja postavljeno je 19 evaluacijskih pitanja te su na njih temeljem kvalitativne komparativne analize ponuđeni odgovori, kao polazišta, s jedne strane, procjene zadovoljavanja *Strategije* na dvije razine: na razini usklađenosti i na razini ostvarivosti te, s druge strane, kao polazišta definiranja preporuka usmjerenih na poboljšanje strateškog dokumenta demografske revitalizacije. U tom je kontekstu, prema zadanim obveznim i dodatnim kriterijima vrednovanja, izrađena tablica s obzirom na stupanj njihova zadovoljenja. Važno je u tom smislu naglasiti da se stupanj „ne zadovoljava“ ne odnosi niti na jedan od osam (8) obveznih i dodatnih kriterija, da se stupanj „djelomično zadovoljava“ odnosi na sedam (7) kriterija, a da se stupanj „zadovoljava“ odnosi na jedan (1) kriterij, što je važan uvid nakon provedenog vrednovanja koji ukazuje da se iznesenim preporukama strateški dokument može unaprijediti i dodatno poboljšati u onim aspektima u kojima je to moguće i/ili potrebno učiniti.

Polazeći od osnovnih nalaza vrednovanja predložena su sljedeća poboljšanja: (1) strukturno i konceptualno još preciznije definirati i kategorizirati *Strategiju* u skladu sa *Zakonom i Pravilnikom*, uključujući i viziju *Strategije*; (2) poboljšati razumljivost i preciznost *Strategije* navođenjem uvriježene standardizirane kategorizacije temeljnih jedinica izrade dokumenta planiranja strateškog razvoja; (3) unaprijediti vanjsku i unutarnju logiku *Strategije* kroz koherentno prezentiranje standardiziranih kategorizacija horizontalne i vertikalne povezanosti temeljnih jedinica izrade planskih dokumenata strateškog razvoja; (4) jasnije pojmovno i sadržajno definirati analitičke kategorije korištene u *Strategiji*, a to su: ključno područje intervencija, područja djelovanja, politike, ključna intervencija; (5) u skladu s

preciznije definiranom kategorizacijom temeljnih jedinica izrade planskih dokumenata strateškoga planiranja prilagoditi tablične prikaze standardiziranih normativnih obrazaca i rubrika; (6) uvrstiti u obuhvat analize postojećeg stanja prethodno provedene hrvatske populacijske politike zajedno s pratećim izvješćima o njezinoj provedbi, uključujući i analizu učinkovitosti hrvatske populacijske politike za razdoblje 2007. – 2010. i 2011. – 2022. godine; (7) dodatno procijeniti demografske učinke provedbe *Strategije* do kraja zadanog razdoblja (2033.) te (8) jasnije definirati sveobuhvatnost *Strategije* te utvrditi vremenske rokove planiranih državnih intervencija.